

«راهبرد بازآفرینی شهری با تأکید بر نقش بازار (مطالعه موردی: محله بازار شهر خرم آباد)»

سیده زهره شاهرخی^۱

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۰۶/۳۱

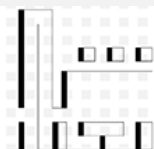
تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۰۹/۲۴

چکیده:

بازار، در طول تاریخ، به عنوان ستون فقرات و قلب تپنده شهر ایفای نقش کرده است. به عبارت دیگر، بازار عاملی است که همواره بافت تغذیه کننده اصلی شهر بوده است. کالبد و کارکرد فرسوده و قدیمی بازار با شرایط و نیازهای جدید، نیازمند برنامه ریزی جهت بازآفرینی فضای شهر به خصوص محدوده بازار شهر می شود. بنابراین، در این پژوهش سعی بر آن است که راهبرد هایی جهت بازآفرینی بافت تاریخی محله بازار شهر خرم آباد با تأکید بر نقش بازار تاریخی ارائه شود. پژوهش حاضر، از نظر روش ترکیبی از توصیفی-تحلیلی و تاریخی است. از اسناد و مدارک معتبر موجود و مطالعات کتابخانه ای و برداشت، مشاهدات و مطالعات میدانی شامل مصاحبه، مشاهده و عکس برداری استفاده می شود. گردآوری داده های پژوهش به روش پرسشنامه از نظرات ۱۰ نفر از متخصصان و کارشناسان در حوزه شهر و شهرسازی استفاده می شود. برای تجزیه و تحلیل اطلاعات با بیان نقاط قوت، ضعف، فرصت و تهدید روش SWOT و به روش تحلیل سلسله مراتبی دلفی فازی و هم چنین تحلیل محتوایی آثار و اطلاعات صورت می پذیرد. نتیجه حاصل شده از پژوهش نشان می دهد که برای بازآفرینی بافت تاریخی محله بازار شهر خرم آباد می توان با تأکید بر آثار و عناصر بارز تاریخی به خصوص بازار تاریخی که در محدوده موردبررسی قرار گرفته است اقدامات مفید و نتیجه بخشی انجام نمود. در نهایت راهبردهای بازآفرینی محله بازار شهر خرم آباد با توجه به بررسی های انجام شده در پژوهش نیز ارائه شده است.

کلمات کلیدی: بازآفرینی شهری، شهر ایرانی-اسلامی، بافت تاریخی، بازار

^۱ - دانشجوی دکتری شهرسازی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد بروجرد، ایران



مقدمه:

اولین مرحله تحقیق احساس وجود مشکل است. یعنی پژوهشگر در کار خود با مانعی روبرو شده که برای حل آن ابهام و تردید دارد. بنابراین هدف، پیدا کردن پاسخ مسائل با استفاده از روش های علمی است. بافت تاریخی شهرها یکی از مهم ترین بخش های هر شهر به شمار می روند که به دلیل معضلات و مشکلاتی که دارند از گستره ی حیات شهری خارج شده اند. با توجه به مشکلاتی که این بافت ها از لحاظ کیفیات کالبدی، عملکردی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی دارند، حضور و فعالیت افراد در این بافت ها را با مشکل روبرو کرده است. فضاهای شهری در طول تاریخ نقش مهمی در زندگی اجتماعی- اقتصادی ساکنان شهر داشته اند. با نگاهی گذرا به سیمای شهرهای ایرانی- اسلامی بسیاری از عناصر و اجزای شهری به خصوص بازارها، نقش عمده ای در عملکرد و حیات شهری ایفا می کردند. در واقع، بازار قلب تپنده شهر ایرانی- اسلامی و به عنوان یک میراث فرهنگی، نهادی اجتماعی، بنیادی، اقتصادی و فضایی است که عموماً در هسته ی مرکزی شهرهای ما قرار گرفته است. بازارهای قدیمی شهرها یکی از مهم ترین قسمت های بافت های تاریخی و فرسوده ی شهر های ما به حساب می آیند. بازار ها در طول زمان باعث پیدایش شهرهای مختلف بوده و در عین حال خود یکی از عوامل افزایش جمعیت و توسعه شهرها بوده است. وجود بازار، عناصر مذهبی و فرهنگی و تداخل این فضاها با فضای تجاری جایگاه خاص سیستم و شهرسازی شهرهای ایرانی- اسلامی را به وجود آورده است (نژادابراهیمی و همکاران، ۱۳۹۳: ۲). بافت ها و بناهای باارزش تاریخی، میراث گرانبهایی هستند که حفاظت از آن ها نه تنها به ارزش های تاریخی و تمدن بشریت، بلکه به غرور ملی، فرهنگ و افتخارات هر کشور هویت می بخشد. بافت تاریخی شهرها، بخش جدانشده از دیگر بخش های یک شهر محسوب نمی شود و در چارچوب برنامه راهبردی توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی تمام شهرها و چارچوب طراحی شهر نقش ویژه ای دارند (عالی، ۱۳۹۷: ۳۱). به دلیل تحولات اخیر در اقتصاد شهری، بازار های قدیمی به عنوان عنصری از سازمان فضایی شهر تحت تأثیر تغییرات قرار گرفته است (نژادابراهیمی و همکاران، ۱۳۹۷: ۲).

در سال های اخیر، بافت های تاریخی و قدیمی شهرها به حال خود رها شده اند و به دلیل بی توجهی به آن ها، به مرور زمان دچار مشکلات و مسائل متفاوت و بسیار شده اند. آثار، بناهای تاریخی، بافت کالبدی و ارزش های بسیار موجود در این بافت ها و وجود خاطرات جمعی و هویت نهفته در آن ها در حال از بین رفتن و نابودی هستند. این در حالی است که هویت، بناها و آثار تاریخی، بازار قدیمی و ... که در این محدوده از شهر ها وجود دارند، پتانسیل بازآفرینی، باززنده سازی و احیای آن ها را ایجاد می کند. بازآفرینی یعنی بازتولید یا ترمیم طبیعی بخشی از یک تمامیت زنده که در معرض نابودی قرار گرفته است، می باشد. در فرهنگ واژگان شهرسازی کوآن در توضیح واژه بازآفرینی در زمینه شهری، مبتنی بر معنای لغوی آن در علوم زیست شناسی و به معنی تولد دوباره و احیای بافت آسیب دیده است. در حوزه مرمت و حفاظت شهری واژه بازآفرینی به عنوان معادل برای واژه نوسازی به کار می رفت و خود واجد معنی تازه ای نبود، ولی به تدریج این واژه در مقابل فرهنگ، راه به سوی مفهومی به نام «بازآفرینی فرهنگ- مینا» برده است (لطفی و همکاران، ۱۳۹۶: ۳۳۰). در حالی که بازارهای قدیمی شهرها به لحاظ ارزش های مکانی، اقتصادی، فرهنگی و هنری نیازمند حمایت می باشند، تداوم تغییرات اخیر و عدم چاره جویی مسائل ایجاد شده، عرصه را به نفع بخش غیرمتمرکز فعالیتی در سایر نواحی شهر خالی خواهد گذاشت و به فرسودگی بازار های قدیمی به عنوان یک فضای ارزشمند شهری شدت خواهد بخشید.

این شرایط که شاهد تحولات در زمینه های اجتماعی، اقتصادی و تکنولوژی شهرها هستیم، توجه به بافت های داخلی و استفاده از قابلیت های آن ها برای ارتقاء شرایط اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی شهرها یک ضرورت انکار ناپذیر است (نژادابراهیمی و همکاران، ۱۳۹۳: ۲).

سوالات پژوهش:

در این پژوهش، سوال این است که آیا تأکید بر بازار در بازآفرینی بافت تاریخی این محله تأثیرگذار است؟ آیا استفاده از آثار و ارزش های تاریخی و نقش اقتصادی بازار در بازآفرینی محله تأثیرگذار است؟

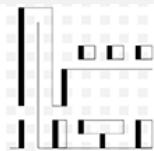
روش پژوهش:

پژوهش حاضر، از نظر هدف کاربردی است. از نظر روش، ترکیبی از روش توصیفی-تحلیلی و تاریخی می باشد. در این پژوهش، از اسناد و مدارک معتبر موجود و مطالعات کتابخانه ای و برداشت، مشاهدات و مطالعات میدانی شامل مصاحبه، مشاهده و عکس برداری استفاده می شود. مصاحبه با ساکنین قدیمی محدوده و اهالی قدیمی شهر و مطلعین صورت می پذیرد. گردآوری داده های پژوهش به روش پرسشنامه انجام می پذیرد. برای تجزیه و تحلیل اطلاعات با بیان نقاط قوت، ضعف، فرصت و تهدید روش SWOT و به روش تحلیل سلسله مراتبی دلفی فازی و هم چنین تحلیل محتوایی آثار و اطلاعات صورت پذیرفته و در نهایت، راهبردهای لازم جهت بازآفرینی بافت ارائه می شود.

پیشینه پژوهش:

در جدول زیر پیشینه ای از پژوهش، به صورت خلاصه، آورده شده است:

اهداف و نتایج	نام نویسنده (سال انتشار)
با بیان اصطلاح بافت های مسئله دار فرم به اصل روابط انسانی همسایگی و موضوع شرکت مردم در امر بهسازی و بازآفرینی تأکید داشت.	جین جیکوبز (۱۹۶۱)
خلق محله های خوب بر اساس الگوهای فرهنگی به منظور بازآفرینی محدوده های رو به افول شهرها	مونتگومری (۲۰۰۲)
بررسی اشکال کارآفرینی توسط حکومت در مناطق محروم بریتانیا و تأثیرات آن را در دستور کار قرار داده و طراحی شهری را به عنوان نیاز و ویژگی شاخص جریان بازآفرینی قلمداد می کرده است.	بیدالف (۲۰۱۱)

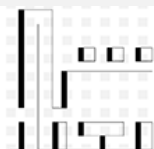


<p>به بررسی بهبود کیفیت زندگی و سرمایه گذاری برای آینده، سازگار ساختن ساختمان ها و خانه ها با نیاز های مردم، ارتقا تصویر ذهنی مردم از محله و بهبود شبکه ارتباطات اجتماعی و درک امنیت به عنوان اهداف اساسی در بازآفرینی شهری یکپارچه پرداخته است.</p>	<p>آلپویی و مانول (۲۰۱۳)</p>
<p>در پژوهشی تحت عنوان سازوکار به کارگیری بازآفرینی شهری در مواجهه با بافتهای فرسوده شهری (مطالعه موردی: محله جولان همدان) تلاش داشته که با استفاده از ابعاد اقتصادی، اجتماعی و زیست محیطی، کالبدی و متغیرهای مربوط به کیفیت زندگی، چگونگی بازآفرینی پایدار محله مورد مطالعه خود را در قالب برنامه ریزی جامع و یکپارچه ارائه کند.</p>	<p>صباغی (۱۳۹۲)</p>
<p>در پژوهشی با عنوان برنامه ریزی محله محور و بازآفرینی پایدار بافت های فرسوده شهری با تأکید بر سرمایه اجتماعی (نمونه موردی: محله جولان همدان) به این نتیجه رسیده که اگر رویکرد به بازآفرینی اجتماع محور، یکپارچه، جامع و استراتژیک باشد در این صورت به خودی خود رویکرد بازآفرینی پایدار حاصل می شود.</p>	<p>صفایی پور و زارعی (۱۳۹۶)</p>
<p>در پژوهشی با عنوان بازآفرینی بازار شهر خوی با رویکرد فرهنگ- مینا، با شناخت وضع موجود محدوده و شناسایی مسائل و مشکلات و امکانات موجود در محدوده بازار تاریخی شهر خوی راهکارهایی را بر اساس رویکرد فرهنگ مینا برای بازآفرینی مجموعه بازار خوی ارائه می دهد. و به این نتیجه می رسد که در بافت تاریخی مورد نظر او می توان با تزریق فرهنگ به عنوان عامل برون زا به چرخه بازآفرینی و با احیا و استفاده تطبیق یافته از ساختارهای تاریخی بازار، مرکز شهری سرزنده تر از لحاظ اقتصادی پروتوق تری را برای شهر ایجاد کرد.</p>	<p>نژاد ابراهیمی و همکاران (۱۳۹۳)</p>
<p>به بررسی و ارزیابی تأثیرات برنامه های بازآفرینی بر بهبود شرایط اجتماعی، فرهنگی این محله تاریخی فرهنگی از طریق بررسی و تحلیل کیفیت محیط و تعاملات فرهنگی و اجتماعی قبل و بعد از برنامه های بازآفرینی انجام شده می پردازد.</p>	<p>فنی (۱۳۹۹)</p>
<p>از طریق ارائه یک مدل دقیق مکان گزینی و سنجش صحت آن در محله مورد مطالعه خود، به دنبال تأیید پیروی از مدل های پیچیده و چندبعدی و به نحو قابل ملاحظه ای در مکان یابی پروژه ها موثرتر هستند.</p>	<p>شفیعی دستجردی و مرادیان بروجنی (۱۳۹۴)</p>

جدول ۱. پیشینه پژوهش

مبانی نظری

مفهوم فرسودگی شهری را می توان تنزل شرایط اجتماعی، اقتصادی و کالبدی بافت شهری دانست. هنگامی که در محدوده ای از شهر، حیات آن به هر علتی رو به رکود می رود، بافت شهری آن محدوده در روند فرسودگی قرار می گیرد. فرسودگی در بافت های شهری بر کالبد و همچنین



فعالیت های اجتماعی و اقتصادی آن اثرگذار است (ثبات ثانی و همکاران، ۱۳۹۵:۳۰). در صورت ادامه یافتن وضع موجود و عدم مداخله در بافت، ناکارآمدی و فرسودگی بافت در تمام ابعاد اقتصادی، کالبدی، فرهنگی، اجتماعی و ... مضاعف خواهد شد.

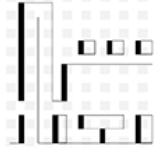
شهر ایرانی-اسلامی

از آنجایی که شهر مجموعه ای زنده از کلیه اموری است که در ارتباط مستقیم و غیر مستقیم با زندگی ساکنین آن است، پس بایستی همه جوانب فرهنگی، اقتصادی، اقلیمی، سیاسی، زمانی، مکانی و تاریخی شهر با هم مورد توجه قرار گیرند. از طرفی در شهر ایرانی-اسلامی این ویژگی ها باید در زمینه و بستر ایرانی و بر پایه تعالیم اسلامی و فرهنگی در جامعه اسلامی تبیین شوند. شهر ایرانی-اسلامی، بر اساس مبانی نظری و تئوری های مربوط به اصول و ارزش هایی است که باید در طراحی و برنامه ریزی و ایجاد محیط زندگی مسلمانان رعایت شوند، تشکیل شده است. این اصول و ارزش ها از قرآن کریم و سنت پیامبر اکرم (ص) گرفته می شوند و در بردارنده ی شرایط و مقتضیات زمانی و مکانی است. وقتی می توان در شهر ایرانی-اسلامی، صفت اسلامی را به شهر داد، که شهر بر اساس تعالیم اسلامی به وجود آمده و در خدمت انسان قرار گرفته باشد که در عین جوابگویی به نیازهای مادی او، او را به سمت ارزش های اسلامی هدایت می کند. بیان ایرانی برای شهر مصداق مکانی موضوع را نشان می دهد. شهر ایرانی-اسلامی حاصل اعتقادات اسلامی در پهنه و گستره ی ایران است (بمانیان، ۱۳۹۳:۱۷).

شهر اسلامی، قبل از هر چیز یک قلعه ایمان است و از نظر سیاسی و قانون، تابع مقرراتی است که ناشی از شریعت اند و از این رو نقش مذهبی شهر بر اهداف نظامی و اقتصادی حکومت های مستقر در آن اولویت دارد. از نظر کالبدی، شهر شامل مجموعه ای از خانه هاست که نمای بیرونی آنها شکل و فضای داخلی یا اهمیت آن ها را نشان نمی دهد. خیابان ها تنگ و تاریک است. این خیابان ها تا جلوی ورودی خانه ها ادامه می یابد ولی هیچ تصویری از ماهیت یا ابعاد محله به دست نمی دهد. برای ظهور شهر اسلامی، انطباق و همپوشانی سه فضا یا عنصر ضرورت دارد که عبارتند از: فضای فکری، فضای عملی و فضای عینی (کالبدی) (لطیفی و صفری چابک، ۱۳۹۳:۵).

بافت تاریخی

بافت تاریخی، مناطق واقع در بخش های قدیمی شهرها هستند که تا پیش از آغاز قرن حاضر، یعنی شروع شهرنشینی جدید در ایران شکل گرفته اند و در زمان حاضر در مرکز یا در محدوده ی بلافصل شهرها جایگاه و محدوده ی ویژه ای را به خود اختصاص داده اند که سطح نسبتاً گسترده و عملکرد نیرومند آن ها در مقیاس منطقه ای و ملی بر اهمیت آن ها افزوده است. هم چنین بازارهای سنتی شهری، به عنوان مراکز دادوستد و سایر بناهای بااهمیت مانند مراکز مذهبی سنتی در این بافت ها قرار دارند (رضایی و همکاران، ۱۳۹۱:۳۶). بافت تاریخی و کهن شهرهای ایران، مملو از تصاویر و تصورات شهری و مکانی تازه برای تجربه شهر به گونه دیگر است؛ تجربه ای کاملاً متفاوت با دیگر شهرها. ساکنین از طریق بازخوانی خاطره ها در شهر تاریخی می توانند ارزش ها و خاطرات جمعی خود را در شهر جدید کالبد بخشند. بخشی از بافت شهرها تا قبل از ابتدای شکل گیری شهرها و تا قبل از دوران مدرنیزاسیون با توجه به شرایط اجتماعی و اقتصادی و ... زمان خود به فراخور نیازهای ساکنان شهر شکل گرفته است. در شکل گیری این نوع بافت هیچ نوع طرح از قبل پیش بینی شده ای نظارت نداشته است. بسیاری از ارزش های زمان در این بافت



ها کالبد یافته اند و عناصر و مجموعه ای بارزش معماری و شهرسازی در آن وجود دارد که عموماً از سوی میراث فرهنگی ثبت شده اند؛ از این محدوده شهر با نام بافت قدیم (تاریخی) شهر یاد می شود (کلاتری خلیل آباد، ۱۳۸۹:۹).

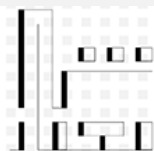
بافت های تاریخی دارای چنان کیفیت محیطی هستند که ما الان قادر به ایجاد آن نیستیم این کیفیت محیطی بارزش های زیباشناختی همراه است. فضای کالبدی در این بافت ها خاطره انگیز است، ما را با سازمان فضایی زندگی نسل های گذشته آشنا می کند ما دارای مدنیت جدی و شایسته ای بوده ایم. این در واقع همان چیزی است که امروزه به عنوان هویت مطرح می شود (ثبات ثانی و همکاران، ۱۳۹۵:۳۳). به عبارت دیگر، بافت تاریخی محدوده هایی از شهر هستند که منعکس کننده ارزش های فرهنگی-تاریخی شهر که از تعامل انسان و محیط پیرامون در طول تاریخ شکل گرفته است. بنابراین از نظر ویژگی های شکلی و ساختار متشکله، قابل تمایز از سایر محدوده های شهری است. این محدوده ها دربردارنده ی ثروت های فرهنگی و میراث تاریخی-معنوی و طبیعی شهر هستند؛ در پی نوگرایی های دهه های نخستین قرن حاضر، دچار دگرگونی های فضایی-کارکردی شده و متأثر از گسترش ناموزون و شتابان دهه های اخیر، نقش و کارکرد اصلی خود را از دست داده و با افت منزلت اجتماعی-مکانی و اقتصادی روبرو شده است. فقر شهری، بحران هویت و تاب آوری پایین در مواجهه با حوادث طبیعی از مهمترین مسائل مبتلا به این مناطق به شمار می رود (دفتر مقررات ملی و کنترل ساختمان، ۱۳۹۷:۴۰).

بازآفرینی شهری

واژه بازآفرینی شهری به معنی احیا، تجدیدحیات و معاصرسازی به کار می رود (Alpopi & manole, 2013:179). بازآفرینی شهری در گسترده ترین سطح، مداخله قابل توجهی است که باعث بهبود محدوده های فرسوده شهری می شود و تقریباً مترادف با نوسازی شهری است (magalhaes, 919:2015). محدوده هایی که فرسوده نامیده می شوند، محدوده هایی هستند که در طی یک دوره ی زمانی دچار تغییرات اجتماعی و فرهنگی شده و از حیات شهر خارج شده اند و به شکل کنونی درآمدند. در این شرایط، کوچ ساکنان اصیل اولیه و مهاجرت طبقه هایی از مردم که به دلیل فقر اقتصادی از دستیابی به بسیاری از نقاط قوت زندگی شهری محروم هستند و در بیشتر موارد به عنوان نیروی کار ارزان در شهر محسوب می شوند، این فرسودگی ادامه می یابد (Syrrett & North, 2008:18).

بازآفرینی شهری به عنوان چشم اندازی یکپارچه، جامع و عملی که باعث رفع مشکلات شهری و جستجوی بهبودی شرایط اقتصادی، فیزیکی و اجتماعی و محیطی منطقه که موضوع تغییرات است، تعریف می شود (Cheshire, 1989:10). بازآفرینی شهری عبارت است از: دید جامع و یکپارچه و مجموعه اقداماتی که به حل مسائل شهری منجر می شود به طوری که بهبود دائمی در شرایط اقتصادی، کالبدی، اجتماعی و زیست محیطی ناحیه ای را دستخوش تغییر می شود. همچنین به نظر می رسد که یکی از بنیان های نظری در موضوع بازآفرینی شهری، بر پایه شناخت هر چه دقیق تر مشکل افت بافت های شهری یا فرسودگی بافت های شهری است و به دنبال حل آن است. و زمانی نیاز به اجرای طرح های بازآفرینی شهری مطرح می شود که یک دوره طولانی افت شهری بر محلاتی از شهرها حاکم باشد (Robert & Sykes, 2000:17).

بازآفرینی شهری، سیاستی که با آغاز دهه ۱۹۸۰ در پاسخ به تبعات منفی نوسازی شهری مطرح شد (دفتر مقررات ملی و کنترل ساختمان، ۱۳۹۷:۳۳). بازآفرینی نوعی نگاه مداخله ای که با نگاه به گذشته و بدون پاکسازی هویتی تاریخی دوره های مختلف به خلق هویتی جدید

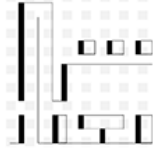


متناسب با شرایط زندگی مردمان عصر حاضر می‌اندیشد. در واقع دهه ۱۹۹۰ به بعد، چارچوبی جدید برای فرآیند تجدید حیات شهری فراهم کرد که براساس آن و در تعریفی جدید، مرمت شهری مفهومی جامع است که به معنای بهبود وضعیت نواحی محروم در جنبه های اقتصادی، کالبدی، اجتماعی و فرهنگی است. از ابعاد بازآفرینی شهری بعد پایداری آن است. نظریه بازآفرینی پایدار شهری در تلاش برای ایجاد فرآیندی پایدار در توسعه شهری از یک سو، سعی در استفاده بهینه از امکانات بالقوه درون شهری برای تأمین نیازهای جدید دارد و از سوی دیگر اولویت را برای احیا بافت قدیم و بازگرداندن حیات اجتماعی و رونق اقتصادی قائل است و به دلیل ایفای نقش انعطاف پذیر و همسو با نیازهای مردم و بهره گیری گسترده از مشارکت مردمی با صرف کمترین بودجه از بیشترین قابلیت اجرا برخوردار است. ایجاد برنامه های یکپارچه احتیاج به تفکر در مورد شهرها و محلات به گونه ای ارگانیک و تمامیتی و شناخت روابط میان مشکلات و فرصت های مختلف دارد. بنابراین موفقیت تنها نباید به صورت بهبود محیطی سنجیده شود بلکه موفقیت در فرصت های ایجاد شده برای توانمندسازی افراد، توسعه دیدگاه عمومی و تقویت سرمایه گذاری اجتماعی و اقتصادی قرار دارد. این مهم احتیاج به یک اتحاد وسیع تر بین تصمیم گیرندگان مختلف دارد در این زمینه باید سیاستگذاران، برنامه ریزان، توسعه دهندگان، طراحان، معماران و مهندسان خود را به عنوان مسئولان تحول ببینند. آن ها باید به دنبال راه حل های خلاقانه و بازآفرینی شهرها و محلات و در عین حال حمایت از یک شکل پایدارتر از زندگی باشند. اگر رویکرد به بازآفرینی، اجتماع مدار، یکپارچه، جامع و استراتژیک باشد، آنگاه به خودی خود رویکردی پایدار به بازآفرینی خواهد بود (زنگی آبادی و همکاران، ۱۳۹۰:۶۰).

بازآفرینی فرآیندی است که به خلق فضای شهری جدید با حفظ ویژگی های اصلی فضایی (کالبدی و فعالیتی) منجر می شود. در بازآفرینی شهری، فضای شهری جدیدی به وجود می آید که ضمن حفظ شباهت اساسی با فضای شهری قدیم، تفاوت های ماهوی و معنایی را با فضای قدیم به نمایش می گذارد (حبیبی و مقصودی، ۱۳۸۸:۱۸). بازآفرینی شهری به عنوان اصلی ترین رویکرد اقدامات شهری دوران معاصر ۴ هدف شامل: کاهش فقر شهری (توانمندسازی ساکنان محدوده های هدف و پیشگیری از بازتولید فقر در این محدوده ها)، ارتقای تاب آوری شهری (تجهیز و مقاوم سازی شهرها در مواجهه با سوانح)، ارتقای هویت شهری و منزلت مکانی (حفاظت از ارزش ها در محدوده ها و محله های هدف)، تحقق حکمروایی شهری (احیا و ارتقای انسجام اجتماعی ساکنان محدوده های هدف) دارد (دفتر مقررات ملی و کنترل ساختمان، ۱۳۹۷:۳۶).

بر اساس مفاد سند ملی راهبردی احیا، بهسازی، نوسازی و توانمندسازی بافت های فرسوده و ناکارآمد شهری، محدوده های هدف برنامه های بازآفرینی شهری در چهارگونه اصلی «محدوده های تاریخی»، «محدوده های ناکارآمد میانی»، «سکونتگاه های غیررسمی» و «محدوده های شهری با پیشینه روستایی» تقسیم بندی می شوند. محدوده مورد مطالعه ما در این پژوهش جزء محدوده های تاریخی می باشد (دفتر مقررات ملی و کنترل ساختمان، ۱۳۹۷:۳۹).

در راستای مداخله و بهبود وضعیت بافت های فرسوده و ناکارآمد شهری مدیریت های شهری رویکردهای مختلفی را جهت بهینه سازی بافت به کار برده اند. سیر روند مداخله نشان می دهد که این رویکردها از سیاست تخریب در دوران جنگ جهانی دوم تا سیاست نوزایی و توانمند سازی در قالب طرح های بهسازی و نوسازی ادامه داشته است که متناسب با سیر تاریخی خود به رویکردهای مشارکتی ختم شده است. از مهم ترین دیدگاه هایی که در رابطه با بافت های قدیمی طی یکی دو قرن اخیر توجه دانشمندان را به خود جلب کرده عبارتند از: فرهنگ گرایی، آرمان گرایی،



مدرنیسم، پست مدرنیسم، فن گرایی، انسان گرایی، کل گرایان نظریه توسعه پایدار شهری است (صفایی پور و دامن باغ، ۱۳۹۸:۱۰۹). به طور کلی، روش های مداخله شهری از منظر مرمت شهری، به ۴ دسته شامل: مداخله نوگرایانه، مداخله فرهنگ گرایانه، مداخله فرانوگرایانه و مداخله مردم گرایانه تقسیم می شود (حبیبی و مقصودی، ۱۳۸۹:۱۷۲).

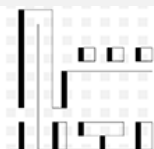
نوع مداخله	هدف و نحوه مداخله
نوگرایانه	هدف از این نوع مداخله، ارتقا سطح بهداشت و سلامت، افزایش کارایی و بالا بردن زیبایی در سطح شهر می باشد. این مداخله بر پایه "شهرسازی- بولدورز" و "شهرسازی چاقویی" استوار است. در مقیاس بنا یا بافت، ایجاد مجموعه های ساختمانی مستقل از هم را طرح می کند تا بتواند نور و فضای سبز را برای شهروندان به ارمغان آورد.
فرهنگ گرایانه	هدف از این نوع مداخله، زنده کردن ارزش های فرهنگی گذشته در شهر، تکیه بر رشد شهر بر اساس اشکال کهن، به حداقل رسیدن دخل و تصرف در بافت های بارز، ارزش دادن به کل و بالا بردن میزان جذابیت و آرامش در شهرها می باشد. این مداخله ارزش های فرهنگی را باعث شکل دهی فضایی می داند و معتقد است که فضا غیرقابل پیش بینی و متنوع باشد و از چم و خم طبیعی زمین و جهت خورشید تبعیت کند. . بافت کهن بدلیل پیروی از این امر نمی تواند هیچ نوع دخل و تصرفی را پذیرا باشد.
فرانوگرایانه	این نوع مداخله می تواند تلفیقی از مداخله نوگرایانه و فرهنگ گرایانه باشد که از افراط و تفریط هر ۲ بکاهد. محور اصلی این مداخله، حف و پود بافت کهن در کنار دگرگونی های کالبدی-فضایی شهر است. از این طریق، حفظ ارزش های فرهنگی بافت تا اندازه ای موردتوجه است که باعث افزایش مشکلات ساکنان نشود و برعکس، معار سازی بنا، مجموعه و بافت تا اندازه ای موردتوجه است که باعث از بین رفتن ارزش های بافت فرهنگی نشود.
مردم گرایانه	هدف از این نوع مداخله، بالا بردن مشارکت مردم در تغییرات سازمان فضایی شهر است. در این مداخله، مخاطبان اصلی هر نوع مداخله ای را مردم و ساکنان محدوده موردعمل می داند. پس قبل از هر مداخله ای به نظر مردم توجه دارد. این نوع مداخله، بهدرك فضای شهری می اندیشد نه به خلق آن، به خصوص خلق طرح های صلب و ثابت. این مداخله بیش از طراحی به برنامه ریزی می اندیشد. برنامه ریزی ای که در آن مردم نقش اساسی را در سازماندهی شهری بازی می کنند.

جدول ۳. انواع مداخله شهری از نظر مرمت شهری (مأخذ: حبیبی و مقصودی، ۱۳۸۹:۱۷۲)

بازار

بازار مهم ترین محور و شاهراه ارتباطی در شهرهای قدیمی بود و بیشترین آمد و شد شهروندان در آن صورت می گرفت. در هنگام جشن های ملی و مذهبی بازارها را چراغانی و برای برپایی جشن آماده می کردند و در هنگام عزاداری یا در ایام سوگواری به مناسبت های مذهبی تعطیل می شد و در آن مراسم عزاداری برپا می شد (سلطان زاده، ۱۳۸۳:۲۱).

بازار مجموعه ای منسجم از فعالان مختلف اقتصادی و مبتنی بر اقتصاد محلی است (بزرگ زاده کلوری و همکاران، ۱۳۹۹:۲۰). بازار، به عنوان یک مجموعه اقتصادی و کالبدی شهر، از فضاها و عناصر مختلف تشکیل می شده است که بازگوکننده ی هنر معماری، اقتصاد و شرایط طبیعی و

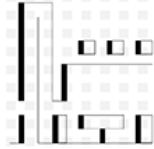


ترانزیتی شهر بوده است (حیدری و همکاران، ۱۴۰۱: ۸۵۲). بازار، در طول قرن‌ها یکی از عناصر اصلی شکل‌دهنده شهر و مکانی برای مبادله کالا و خدمات در شهرهای ایرانی-اسلامی محسوب می‌شد. بازارها علاوه بر نقش اقتصادی، نقش‌های اجتماعی، معماری و گاهی نقش نمادین برای نمایش اقتدار حکومت‌ها را بر عهده داشته‌اند. بازار همواره به عنوان مجموعه‌ای واحد و متشکل از عناصر خدماتی، رفاهی، بهداشتی، آموزشی، مذهبی و تجاری عمل کرده است؛ بدین معنا که علاوه بر دکان‌ها و حجره‌هایی که به خرید و فروش کالا می‌پرداختند، عناصر مهم دیگری چون کاروانسرا، گرمابه، مدرسه و مسجد را در دل خود داشته‌اند. در گذشته بازار دارای ارتباط و هماهنگی کامل با بافت و سایر عناصر اصلی شهر بوده است، اما در قرن اخیر به واسطه توسعه‌های جدید و رشد شتابان شهرها، این ارتباط رو به زوال نهاده و گاهی گسستگی فضایی جای آن را گرفته است (ولی پور، ۱۳۹۹: ۸).

بازارها را از لحاظ حوزه‌ی کارکردی یا سرزمینی آن‌ها به سه گروه شهری، روستایی و منطقه‌ای یا بین‌راهی می‌توان طبقه‌بندی کرد. همه‌ی بازارهایی که حوزه خدمات رسانی آن‌ها به شهر مربوط می‌شده را *بازارهای شهری* می‌نامند. بازار به عنوان یک فضای فعال و پرتحرک بازرگانی-تولیدی اساساً نهاد و فضایی شهری به شمار می‌آید زیرا به سکونتگاهی شهر گفته می‌شود که اقتصاد آن تنها متکی به کشاورزی نباشد، بلکه تولید صنایع دستی و انجام فعالیت‌های خدماتی، بخشی از فعالیت‌های مهم آن باشد، به همین سبب مبادله کالا چه در درون شهر و چه با سایر شهرها و مراکز جمعیتی اهمیت می‌یابد و این مبادلات به فضایی نام بازار نیاز دارد. اقتصاد خانوارهای روستایی در گذشته در بیشتر موارد نوعی اقتصاد خودکفا یا نیمه خودکفا بود و در روستاهای کوچک یک با دو فضای کوچک تجاری-خدماتی هیچ مرکز بازرگانی وجود نداشت. به همین سبب بیشتر روستاها فاقد فضایی به نام بازار بودند (سلطان زاده، ۱۳۸۳: ۳۵).

بازارها از لحاظ زمان و دوره نیز به سه گونه دائمی، ادواری و کوتاه مدت تقسیم می‌شدند. بازارهای دائمی، بازارهایی بودند که به صورت ثابت و در طول سال شکل می‌گرفتند. مانند بازارهای اصلی هر شهر یا بازارچه‌های محلی. بازارهای ادواری، به صورت دوره‌ای تشکیل می‌شدند مانند هفته بازارها، جمعه بازار و ... بازارهای کوتاه مدت، برخی از بازارها بودند که به مناسبت نوع محصولاتی که در آن عرضه می‌شد در مدت کوتاهی از روز شکل می‌گرفت (سلطان زاده، ۱۳۸۳: ۳۸). بازار شهر خرم‌آباد از نوع بازارهای شهری دائمی است. بازارها از نظر شکل به دو گروه بازار خطی و بازار متمرکز طبقه‌بندی می‌شود. بیشتر بازارهای ایرانی به ویژه بازارهای دائمی غالباً به شکل خطی هستند زیرا در امتداد راه‌ها و معابر شکل می‌گرفتند. بازارهای خطی به دو صورت ارگانیک و طراحی شده بودند. بازارهای ارگانیک آن دسته از بازارها هستند که به تدریج در امتداد معابر ارگانیک و طراحی نشده شهری شکل می‌گرفتند و همراه توسعه شهر، اندک اندک فضاهای جدیدی در امتداد آن‌ها ساخته می‌شد. بازارهای متمرکز (به شکل میدان) بعضی از بازارهای ایرانی در فضایی متمرکز به شکل میدان تشکیل می‌شدند، بازارهای ایرانی در فضایی متمرکز به شکل میدان تشکیل می‌شدند (سلطان زاده، ۱۳۸۳: ۹۵).

تصویر کلی از بازارهای ایرانی بر پایه اصول فرهنگی استوار است. بر اساس این نگرش بازار متشکل از شیوه‌ای جامع از زندگی است که حول فرم‌های اقتصادی، حساسیت‌های سیاسی، تعاملات اجتماعی و عقاید دینی می‌چرخد که همگی تحت واژه «سنت» گرد هم آمده‌اند. بازار یک سرمایه اجتماعی بزرگ دارد و علاوه بر فعالیت‌های تجاری، فعالیت‌های فرهنگی زیادی نیز در آن جریان دارند. همچنین بازار به عنوان نماد معماری سنتی ایرانی-اسلامی مطرح است. تعاریف مختلفی که برای بازار ارائه می‌شود همگی بازار را به عنوان یک عنصر متمایز و یا کیفیتی از



شهرهای اسلامی در نظر می‌گیرند و در نگاه بسیاری از شرق شناسان بازار وجه تمایز شهرهای جهان اسلام و غرب است. در چارچوب های نظری اخیر، بازار بخشی از فرآیند توسعه است، مشخصه ای که علاوه بر یک قلمرو کالبدی صرف است. بازار قابلیت بیان تاریخ توسعه، تغییرات و حتی انقلاب های جامعه را دارد (ولی پور، ۱۳۹۹: ۱۲).

بازار اصلی هر شهر مهم ترین راه و معبر شهری بود که به طور معمول در امتداد اصلی ترین جاده منتهی به شهر شکل می‌گرفت و به همین دلیل مهم ترین عناصر، فضاها و بناهای شهری مانند میدان عمومی شهر، مسجد جامع، کاروانسراها، مدرسه های علمیه، دارالضرب و ... در امتداد آن استقرار می‌یافت (سلطان زاده، ۱۳۸۳: ۵۵). بازارهای اصلی ایرانی غالباً به شکل خطی و در امتداد مهم ترین راه و معبر شهری شکل می‌گرفته، به همین دلیل مهم ترین بخش و عنصر اصلی یک بازار، راسته اصلی آن است. یک راسته بازار در ساده ترین شکل با دکان های واقع در دو سوی آن شکل می‌گرفت. در کنار یا در امتداد بعضی از بازارهای مهم در شهرهای بزرگ یک میدان شهری یا ناحیه ای وجود داشت، زیرا بازار مهم ترین راه و معبر شهر بود و در بیشتر موارد با یک میدان شهری مرتبط بوده است (سلطان زاده، ۱۳۸۳: ۷۰).

بازار، به مثابه قلب شهر ایرانی، نه تنها نمود ابعاد اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی شهر است؛ بلکه مهم ترین فضای شهر و بستر استخوان بندی شهر ایرانی است. در نظریه مکان، بازار مهم ترین عنصر تاریخی و نشانه ای برای ساکنان شهرهای تاریخی است که فرم کالبدی منحصر بفرد، مصالح و سبک معماری و ماوای فعالیت های خرید و فروش و کانون گردشگری شهری دارد. بازارهای ایرانی محل تمرکز فعالیت های عمومی بوده اند، بنابراین مراکز فرهنگی و اجتماعی شهرها به حساب می‌آمدند (ولی پور، ۱۳۹۹: ۱۶).

ضرورت مراکز مذهبی داخل شهرها جهت ویژه ای به شکل گیری و توسعه بازارها در شهرهای ایرانی-اسلامی می‌دادند. در ابتدا بازارها در خارج از دروازه ی شهرها به صورت ساده شکل گرفتند. با گذر زمان و اهمیت یافتن تجارت و بازرگانی بازارها به داخل دیوارهای شهر راه یافتند. تا جایی که در دوران ساسانی، بازار به ستون فقرات شهرهای ایرانی تبدیل شده و توسعه های بعدی پیرامون بازار اتفاق می‌افتادند. در دوران اسلامی با از بین رفتن طبقات اجتماعی که در دوره ساسانی منجر به انحصاری بودن بازار شده بود و ترویج نظم و قواعد فقهی و مذهبی در بازار و قابلیت مشارکت عموم به عنوان بازاری، بازرگانی و به تبع آن بازارها در شهرهای ایرانی رونق مشهودی یافتند (ولی پور، ۱۳۹۹: ۲۱).

بازار شهر خرم آباد

هسته اصلی شهر خرم آباد، قلعه فلک الافلاک است. از آثار قدیمی این شهر می‌توان به قبرستان قدیمی که مقبره زیدین علی در آن واقع شده است (که بنابر متون تاریخی زید ابن علی در سال ۵۲۷ وزیر طغرل دوم سلجوقی بوده و در شاپورخواست که شهر خرم آباد پس از نابودی آن در جای آن به وجود آمد به دار آویخته شد). همچنین مقبره باباطاهر، که برخی آن را آرامگاه باباطاهر عربیان ذکر می‌کنند، در محدوده بافت تاریخی شهر خرم آباد قرار دارد. در این دوره قلعه فلک الافلاک هسته شهر بوده که بر اساس ساخت طراحی محدوده شهر از طرف قلعه با محله های کوچک و خیابان های منحنی شکل در حال توسعه در مسیر شمال غربی بوده. محلات قدیمی شهر: ۱- محله بازار، ۲- محله پشت بازار، ۳- محله درب دلاکان، ۴- محله درب باباطاهر، ۵- محله قلعه، ۶- محله گرداب سنگی ۷- محله میدان شهیدا.

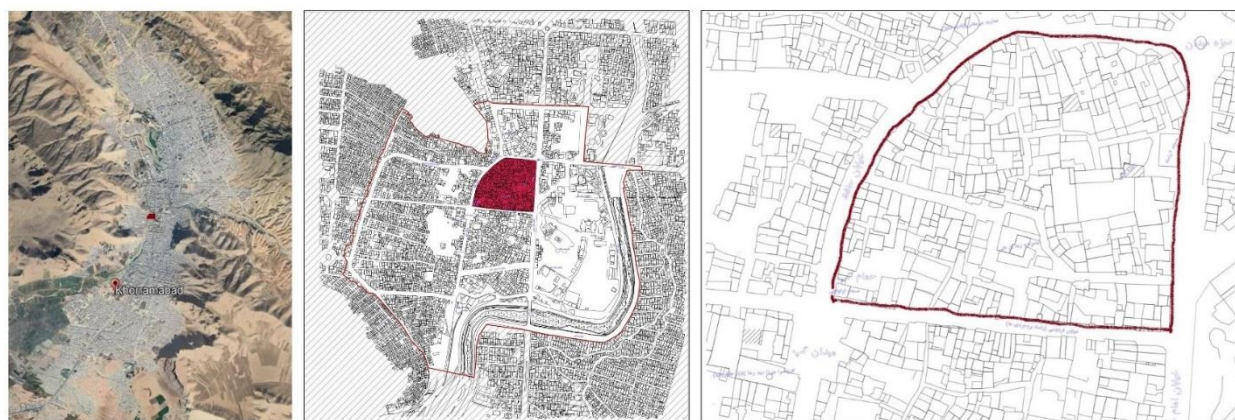
سابقه تاریخی شهر خرم آباد هر چند به قدمت تاریخ کشور است اما مانند هر شهر قدیمی ایران، مراحل متفاوتی را در عمر تاریخی خود سپری کرده است.

میدان گپ که مهم ترین میدان شهر بوده، کاروانسرا میرزا سیدرضا و ... در کنار بازار شهر خرم آباد قرار داشته و دارد که در زیر نشان داده شده اند. بازار شهر خرم آباد، که از نوع بازارهای خطی می باشد، نیز راسته اصلی آن راسته ای است که به امامزاده می رسد (امام زاده زید بن علی در مرکز محله بازار و در وسط راسته اصلی بازار قرار گرفته است) می باشد. و در کنار آن میدان گپ که مهم ترین میدان شهری بوده و هنوز هم یکی از مهم ترین میدان های شهر است، قرار گرفته است.

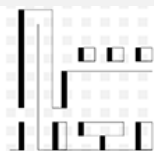
کاروانسرا مهم ترین فضای معماری طراحی شده در بازارها و تقریباً همانند پاساژهای امروز بوده است. یکی از علل پیدایش کاروانسراها را می توان محدود بودن طول راسته بازار دانست (سلطان زاده، ۱۳۸۳: ۷۹). در محدوده بازار شهر خرم آباد نیز دو کاروانسرای قدیمی وجود دارد که یکی از آنها رها شده و تعطیل است و دیگری کاروانسرای میرزاسیدرضا یا بازار طلافروش ها است که همچنان فعال است و در تصویر بالا موقعیت و عکس آن نشان داده شده است.

یافته ها و نتایج:

در این قسمت ابتدا به معرفی محدوده مورد مطالعه، محله بازار شهر خرم آباد، می پردازیم. محله بازار شهر خرم آباد در محدوده بافت تاریخی در ناحیه ۵ و منطقه ۲ شهر خرم آباد قرار دارد. در نقشه زیر موقعیت محدوده مورد نظر نشان داده شده است.



تصویر ۵. موقعیت محدوده مورد مطالعه (محله بازار)

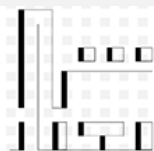


محلّه بازار شهر خرم آباد، همانطور که در نقشه نیز مشاهده می شود، در حد فاصل خیابان امام خمینی (ره)، خیابان مجاهدین اسلام، خیابان حافظ و خیابان فردوسی (راسته بروجردی ها) قرار دارد. از جمله بناهای شاخص و آثار بارزش تاریخی و فرهنگی که در این محلّه قرار گرفته می توان به امامزاده زید بن علی، حوزه علمیه، مسجد آراسته، حمام گپ، مسجد توتونچی و همچنین از آثار بارزشی که در جوار محلّه قرار دارد از جمله مسجد موسی بن جعفر، میرملاس (بلدیه سابق)، کاروانسرای قدیمی خیابان حافظ، میدان گپ، کاروانسرای میرزاسیدرضا، قلعه فلک الافلاک می باشد. خیابان حافظ نیز قدیمی ترین خیابان شهر خرم آباد می باشد.

محدوده مورد مطالعه در این پژوهش، محلّه بازار شهر خرم آباد می باشد که از محلات قدیمی واقع در بافت تاریخی و فرسوده شهر می باشد. بازار قدیمی و تاریخی شهر، امام زاده زید بن علی در این محلّه قرار دارد. هدف از این پژوهش، بازآفرینی محدوده بازار شهر خرم آباد می باشد. هم چنین، کمک به بازآفرینی محدوده با مداخله متناسب در بازار. تصور می شود که وجود بازار در محدوده بافت تاریخی و به طور خاص، در محلّه بازار می تواند به عنوان محرک توسعه برای بازآفرینی محدوده عمل کند و هم چنین مداخله متناسب در بازار خرم آباد در میزان حس تعلق ساکنان نیز مؤثر باشد.

بازار قدیمی شهر، در تلاش برای انطباق با تحولات گسترش شهر و به دنبال مداخلات کالبدی سریع و نسنجیده انسجام فضایی خود را از دست داده و با وجود گسترش فعالیت و تداوم حیات در بخشی از فضای شهری با فرسودگی کالبدی و کارکردی مواجه است. شکل بازار شهر خرم آباد به صورت ارگانیک است و از راسته های تجاری تشکیل شده است. خیابان فردوسی یا راسته بروجردی ها پیاده راه می باشد. راسته مجاور راسته بروجردی ها که به موازات آن می باشد به امامزاده زیدبن علی می رسد. امامزاده در مرکز محلّه بازار قرار دارد و بازار حول آن شکل گرفته است. راسته ها و ورودی های بازار به امامزاده ختم می شوند. خیابان حافظ که قدیمی ترین خیابان شهر می باشد و تا زمان احداث خیابان امام، مهم ترین محور شهر محسوب می شد و از آنجایی که در مسیر جاده قرار داشته، و مرکزیت تجاری و اقتصادی بازار در شهر و منطقه خود، کاروانسراهای تجاری و بازاری جهت داد و ستد کالا های مختلف بوده است. بازار قدیمی هنوز هم جایگاه خوب و خاص خود را در شهر دارد اما با فرسودگی و مشکلات زیادی نیز روبروست. امروز کاربری غالب محلّه تجاری و بعد مذهبی است در حالی که کاربری مسکونی این محلّه بسیار کم می باشد. بازار با ورود به عصر جدید، تحولات و تغییرات در کالبد و کارکرد خود داشته که گاه با آن هماهنگ و گاه به دلیل عدم همخوانی با نیازهای روز با فرسودگی همراه بوده است.

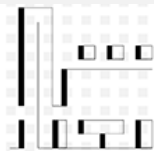
با توجه به نقش بازار در شهر های ایرانی-اسلامی از گذشته تا کنون، همچنین جایگاه بازار قدیمی شهر خرم آباد و آثار تاریخی، مذهبی و فرهنگی موجود در این محلّه می توان از این پتانسیل برای بازآفرینی شهری محدوده استفاده کرد. از آنجایی که بازآفرینی نوعی مداخله با نگاه به گذشته و هویت تاریخی محدوده و خلق هویت جدید متناسب با شرایط زندگی مردم عصر حاضر است، به عبارت دیگر به دنبال احیا و برگرداندن زندگی اجتماعی و رونق اقتصادی به محلّه به طوری که هویت تاریخی بافت حفظ و مراقبت شود و اقدامات صورت گرفته متناسب با آن باشد. ما در محلّه بازار خرم آباد، باید ضمن حفظ آثار تاریخی، مذهبی و فرهنگی به ارائه پیشنهاداتی جهت بازآفرینی و احیا محلّه بپردازیم و در این مهم، به جایگاه و نقش بازار قدیمی شهر که در محلّه هدف قرار دارد توجه ویژه می کنیم.



ابزار گردآوری داده‌ها پرسشنامه محقق ساخته می‌باشد که بر اساس طیف پنج درجه‌ای لیکرت از گزینه خیلی کم با امتیاز ۱ تا گزینه خیلی زیاد با امتیاز ۵ تنظیم شده و در اختیار پاسخ‌دهندگان قرار گرفت. برای تحلیل داده‌های پژوهش از روش SWOT و مدل تحلیل سلسله‌مراتبی دلفی فازی استفاده شده است.

در روش SWOT ابتدا نقاط قوت، ضعف، فرصت و تهدید پرداخته و سپس برای تحلیل آن و ارائه راهبرد، ۴ رویکرد این روش را شرح می‌دهیم. در جدول زیر، نقاط قوت، ضعف، فرصت و تهدید موضوع مورد مطالعه شرح داده شده است.

نقاط قوت	نقاط ضعف	نقاط فرصت	نقاط تهدید
<ul style="list-style-type: none"> - وجود پوشش گیاهی خطی در معابر اصلی و فرعی بافت - عدم وجود فعالیت‌های مزاحم و ناسازگار - نقش مهم محدوده در اقتصاد شهر - وجود بازار قدیمی و تاریخی در محله - وجود آثار و عناصر تاریخی و باارزش در محدوده - تمرکز بالای سرمایه در قالب عملکردهای محدوده - وجود پهنه شاخص بازار و راسته‌های تجاری در محدوده - وجود قدیمی‌ترین خ شهر در محدوده - وجود ارتباط دسترسی و تداوم سبزی‌نگی از خیابان مجاهدین اسلام تا میرملاس - وجود نشانه‌ها و عناصر شاخص شهر در محدوده مانند امامزاده زید بن علی، میدان گپ، کاروانسرا میرزا سیدرضا و... - وجود امامزاده زیدبن علی در مرکزیت بازار برای برقراری ارتباط بین راسته‌ها 	<ul style="list-style-type: none"> - کمبود سرانه خدماتی و ورزشی فضای سبز و گذران اوقات فراغت - سازماندهی نامناسب فعالیت‌های تاریخی و خدماتی - تداخل تردد سواره و پیاده در محدوده - فقدان پارکینگ عمومی - مشکل پارک حاشیه‌ای در خیابان حافظ - کیفیت پایین کفسازی معابر - عدم وجود کاربری‌های فعال شبانه - حضور گسترده خودرو در معابر و فضاهای همگانی و ازدحام ناشی از آن - عدم پایداری و استحکام بناها در برابر بلایای طبیعی - تعطیلی یا تبدیل شدن بناهای قدیمی به انبار بدلیل عدم توجه به آن‌ها - استفاده از مصالح ساختمانی غیربومی در محدوده - تردد سخت مراجعین به دلیل عرض کم معابر و پیاده‌روها در محدوده - ورود خودرو به بعضی از ورودی‌ها و راسته‌ها 	<ul style="list-style-type: none"> - امکان پیاده‌محور کردن خیابان مجاهدین اسلام برای عبور راحت پیاده در قسمت بازار - ساماندهی مناسب کاربری‌ها برای جذب جمعیت - امکان ایجاد فعالیت‌های گردشگری تفریحی در اطراف امامزاده و بناهای تاریخی - امکان احیا و بازآفرینی ارزش‌های تاریخی و بناها و فضاها با تبلیغات یا نصب تابلوهای راهنما برای جذب گردشگر و افراد غیرساکن به محدوده - فرصت کفسازی و بدنه‌سازی مناسب و هماهنگ با بافت برای زیباسازی محدوده - فرصت ایجاد و تجهیز فضای شهری در محدوده امامزاده زیدبن علی - امکان استفاده از پتانسیل بازار برای بازآفرینی و ایجاد جذابیت در محدوده - امکان بهره‌گیری از منابع فکری، یدی و مالی اهالی برای بهسازی 	<ul style="list-style-type: none"> - ادامه روند فرسودگی کالبدی و عدم نوسازی و بهسازی محدوده - تهدید ارزش‌های کالبدی فضایی تاریخی و فرهنگی محدوده - افزایش حجم ترافیک در صورت توسعه فعالیت‌های تجاری - خطر تبدیل عملکرد بافت به عملکرد صرفاً تجاری و خدماتی - خطر از بین رفتن جداره‌های تاریخی به دلیل عدم توجه به آن‌ها - خطر بی‌توجهی به بناهای ارزشمند باقی‌مانده در بافت باعث از بین رفتن هویت محدوده - خطر تعطیلی و خاموشی بافت در شب - تراکم جمعیتی بسیار پایین در محله بازار - وجود مشاغل کاذب در راسته‌ها و ورودی‌های بازار مانند ورودی بازار از سمت از سمت میدان گپ (جلوی مسجد توتونچی) و ...



	<p>- ورودی های متعدد برای ورود و دسترسی راحت تر به بازار</p> <p>- گرایش معدود افراد ساکن مانده در محله بازار به سکونت خارج از محله</p> <p>- عدم شناخت و آگاهی ساکنان محله از ارزش های فرهنگی تاریخی آن</p>
--	--

جدول ۳. نقاط قوت، ضعف، فرصت و تهدید

مدل به کار رفته دیگر در این پژوهش نیز، مدل دلفی فازی می باشد. این مدل در واقع تعمیم روش دلفی در علم مدیریت بود که در ابتدا پیش بینی کارشناسان در قالب اعداد قطعی بیان می شد. بعدها که مشخص شد که استفاده از اعداد قطعی پیش بینی های بلند مدت را دور از واقع ساخته و از طرفی به دلیل آن که کارشناسان از پیش بینی های ذهنی خود در امر نظر سنجی استفاده می کنند، نتایج نشان داد که عدم قطعیت بر این فرآیند حاکم بوده و این عدم قطعیت از نوع عدم قطعیت امکانی است. وقتی پیش بینی ها نشان داد که روند حاکم بر شرایط موجود در روابط عدم قطعیت امکانی با شرایط مجموعه های فازی سازگاری بیشتری دارد، پیشنهاد شد که از اعداد فازی برای انجام پیش بینی های بلند مدت و تصمیم گیری در دنیای واقعی بهره گرفته شود که در آن از گونه های مختلفی از اعداد فازی مانند اعداد فازی مثلثی و دوزنقه ای استفاده می گردد (صفایی پور و دامن باغ، ۱۳۹۸:۱۱۴). در روش دلفی فازی برای غربالگری ابتدا از طیف فازی مناسبی برای فازی سازی عبارات کلامی (بکار رفته در پرسشنامه- طیف لیکرت) پاسخ دهندگان استفاده می شود. روش دلفی استفاده شده از نوع تک مرحله ای است. پرسشنامه ای شامل ۱۱ شاخص تأثیرگذار بر بازآفرینی شهری با تأکید بر نقش بازار (در شهر خرم آباد) در اختیار کارشناسان و متخصصان قرار گرفت و از آن ها درخواست شد نظرشان را درباره هر معیار در قالب متغیرهای کلامی مندرج در پرسشنامه بیان کنند. پس از جمع آوری نظرات متخصصان و کارشناسان برای تجمیع پاسخ ها از روش میانگین فازی استفاده کردیم. پس از آن که میانگین فازی محاسبه شد، عدد یا امتیاز قطعی را بدست آوردیم. میزان آستانه ۰,۷ در نظر گرفته شده است که با توجه به آن شاخص ها تأیید یا رد می شوند.

در جدول ۴، شمارش نظرات متخصصان شاخص های پژوهش آورده شده است.

ردیف	زیر معیار	میزان اهمیت			
		خیلی کم	کم	متوسط	زیاد
۱	حفاظت و مرمت میراث تاریخی	۰	۰	۰	۸
۲	استفاده از مصالح بومی و اصول معماری سنتی	۰	۰	۲	۴
۳	ایجاد فضایی مخصوص دستفروشان	۰	۰	۲	۵
۴	ایجاد فضای مکث و استراحت	۰	۰	۱	۷

۴	۴	۲	۰	۰	۵	ایجاد عرصه و نامگذاری راسته ها
۳	۷	۰	۰	۰	۶	پایاده محور کردن راسته بازار
۶	۴	۰	۰	۰	۷	شاخص کردن آثار بالارزش تاریخی
۷	۳	۰	۰	۰	۸	تغییر کاربری بعضی از آثار و بناهای تاریخی رهاشده
۷	۳	۰	۰	۰	۹	ایجاد کاربری های مرتبط مانند صنایع دستی و ...
۶	۴	۰	۰	۰	۱۰	ایجاد ایمنی و امنیت
۶	۲	۲	۰	۰	۱۱	دسترسی راحت به وسایل نقلیه

جدول ۴. نتایج نظر کارشناسان

در این پژوهش برای راحتی محاسبات و تجزیه و تحلیل داده ها از اعداد فازی مثلثی که رد جدول زیر آمده، استفاده شده است.

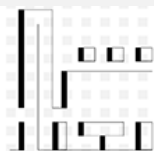
اعداد فازی مثلثی	عبارات زبانی
(0,0,0.25)	بسیار کم
(0,0.25,0.5)	کم
(0.25,0.5,0.75)	متوسط
(0.5,0.75,1)	زیاد
(0.75,1,1)	خیلی زیاد

جدول ۵. عبارات زبانی و اعداد فازی مثلثی

برای فازی سازی اعداد، ابتدا بر اساس طیف جدول بالا، به عدد فازی تبدیل می کنیم سپس میانگین فازی محاسبه می شود و سپس میانگین فازی بدست آمده به عدد قطعی تبدیل می شود و نتایج فازی سازی در جدول زیر آمده است.

در این پژوهش عدد آستانه ۰,۷ در نظر گرفته می شود که نتایج نشان از تأیید تمامی شاخص ها دارد که در جدول زیر نتایج آورده شده است.

ردیف	نام شاخص	امتیاز فازی	امتیاز قطعی	وضعیت
------	----------	-------------	-------------	-------



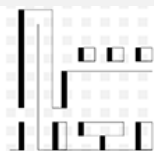
تأیید	۰,۸۸۳	(۰,۷۰۰,۹۵,۱)	حفاظت و مرمت میراث تاریخی	۱
تأیید	۰,۷۶۷	(۰,۵۵,۰,۸۰,۹۵)	استفاده از مصالح بومی و اصول معماری سنتی	۲
تأیید	۰,۷۵۰	(۰,۵۲۵,۰,۷۷۵,۰,۹۵۰)	ایجاد فضایی مخصوص دستفروشان	۳
تأیید	۰,۸۴۲	(۰,۶۵,۰,۹۰,۹۷۵)	ایجاد فضای مکث و استراحت	۴
تأیید	۰,۷۶۷	(۰,۵۵,۰,۸۰,۹۵)	ایجاد عرصه و نامگذاری راسته ها	۵
تأیید	۰,۸۰۰	(۰,۵۷۵,۰,۸۲۵,۰,۱)	پیاده محور کردن راسته بازار	۶
تأیید	۰,۸۵۰	(۰,۶۵,۰,۹۰,۱)	شاخص کردن آثار بارز تاریخی	۷
تأیید	۰,۸۶۷	(۰,۶۷۵,۰,۹۲۵,۰,۱)	تغییر کاربری بعضی از آثار و بناهای تاریخی رهاشده	۸
تأیید	۰,۸۶۷	(۰,۶۷۵,۰,۹۲۵,۰,۱)	ایجاد کاربری های مرتبط مانند صنایع دستی و ...	۹
تأیید	۰,۸۵۰	(۰,۶۵,۰,۹۰,۱)	ایجاد ایمنی و امنیت	۱۰
تأیید	۰,۸۰۰	(۰,۶۰,۰,۸۵,۰,۹۵)	دسترسی راحت به وسایل نقلیه	۱۱

جدول ۶ نتایج فازی سازی

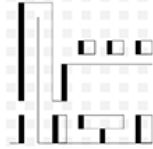
بحث و نتیجه گیری:

در این مرحله از پژوهش، به بیان تحلیل اطلاعات جمع آوری شده و داده ها پرداخته و در آخر، به شرح نتایج و هدف نهایی پژوهش یعنی ارائه راهبردهایی برای بازآفرینی بافت تاریخی شهر خرم آباد می پردازیم.

ضعف (W)	قوت (S)	SWOT
<p>راهبرد انطباقی</p> <p>کاستن از ضعف ها، حداکثر استفاده از فرصت های موجود</p> <p>(WO)</p>	<p>راهبرد تهاجمی</p> <p>استفاده از نقاط قوت سیستم جهت نیل به فرصت</p> <p>(SO)</p>	<p>فرصت (O)</p>



<p>- ایجاد فضاهای استراحت، گذران اوقات فراغت، مکث و تجمع مردم در فضای شهری در حریم امامزاده زید بن علی در مرکز محله بازار و در میدان گپ و جلو مسجد توتونچی</p> <p>- سازماندهی فعالیت ها و کاربری های تاریخی و خدماتی مانند ایجاد فعالیت های تاریخی و صنایع دستی و گردشگری در اطراف بناهای تاریخی، ایجاد فضاهای استراحت، مکث و تجمع مردم و شهروندان در میدان و اطراف امامزاده</p> <p>- طراحی معابر با توجه به پیاده به طوری که سرعت سواره کاهش پیدا کند و هم چنین با طراحی مناسب مسیر پیاده با در نظر گرفتن امکانات و تجهیزات مورد نیاز و مبلمان شهری مناسب.</p> <p>- کفسازی مناسب در معابر محله بازار.</p> <p>- ایجاد فعالیت های شبانه در محله مانند ایجاد فضاهایی برای دست فروشان، امکان حضور کافه های سیار و خودروهای فست فود و ... در شب های محله و امثال این ها.</p> <p>- ایجاد ایستگاه های وسایل نقلیه عمومی مانند اتوبوس، تاکسی و مینی بوس و ون ها در محدوده ی تاریخی</p> <p>- مرمت بناهای مخروبه و رها شده محله با توجه به هماهنگی نماها و با استفاده از مصالح بومی</p> <p>- تبدیل کاروانسراهای قدیمی محله به فعالیت هایی مانند فرهنگسرا، کافه و رستوران و امثال این ها که فضاهایی برای تفریح و ... هستند</p>	<p>- مناسب سازی کف پوش و کفسازی محله بازار(مانند سنگ فرش کردن راسته بروجردی ها و راسته امامزاده زید ب علی و ...</p> <p>- پیاده محور کردن خیابان مجاهدین اسلام از سبزه میدان تا میرملاس(بلدیه سابق) در عین توجه و رسیدگی به کریدور سبز و پوشش گیاهی خطی این خیابان</p> <p>- ساماندهی کاربری های موجود در بازار قدیمی با توجه به نقش اقتصادی آن در شهر</p> <p>- شاخص کردن عناصر و آثار تاریخی و بارزش موجود در محله بازار با نصب تابلو های راهنما و تبلیغات مناسب برای معرفی آن ها</p> <p>- ایجاد فعالیت های گردشگری(مانند فروش و معرفی صنایع دستی، و سوغاتی ها و غذاهای محلی و ...) در بازار تاریخی و اطراف آثار و عناصر تاریخی موجود در محله بازار</p> <p>- مرمت و بهسازی امامزاده زید بن علی و ایجاد فعالیت ها و کاربری های مذهبی مرتبط با آن در اطراف آن(در مرکز محله بازار)</p>	
<p>راهبرد دفاعی</p> <p><u>کاستن از نقاط ضعف سیستم برای جلوگیری از تهدیدها</u></p> <p>(WT)</p>	<p>راهبرد اقتضایی</p> <p><u>بهره گیری از نقاط قوت سیستم برای مقابله با تهدیدات</u></p> <p>(ST)</p>	<p>تهدید (T)</p>



<p>به منظور ارائه راهبرد برای کاهش ضعف های محله بازار به طوری که بتوان تهدید های آن را از بین ببرد باید توجه مسئولین، چه شهرداری و چه میراث فرهنگی و نوسازی، بهسازی و بازسازی و کمک و همراهی شهروندان، ساکنان و اصناف و بازاریان را در این مورد جلب کرد. البته برای کمک و همراهی مردم و بازاریان باید اطمینان آن ها را در نتیجه بخش بودن کارها و رونق محله به آن ها داده شود.</p>	<p>- توجه به بناهای تاریخی بافت، حفاظت، مرمت، بهسازی، بازسازی و احیا آن ها نقش مهمی در حفظ عناصر شاخص و هویت بخش بافت و ارزش های کالبدی فضایی آن دارد</p> <p>- توجه و اهمیت ویژه به حمل و نقل عمومی و تشویق مردم به استفاده از آن می تواند از افزایش حجم ترافیک در معابر محدوده جلوگیری کند</p> <p>- اتخاذ تصمیماتی جهت ترغیب ساکنان به ماندن در محله مانند ایجاد امکانات و تجهیزات لازم مانند سایر محلات شهر</p> <p>- بناهای تاریخی حفظ شود و زمین های مخروبه هماهنگ با جداره تاریخی (مخصوصا در خیابان حافظ) و با مصالح بومی بازسازی و احیا شوند</p> <p>- جمع آوری های کاربری ها و مشاغل کاذب از محله به جذب گردشگر و افزایش امنیت و آرامش و آسایش مردم کمک می کند مانند دست فروشان و مشاغل کاذبی که در ورودی خیابان حافظ (راسته بروجردی ها) و جلو مسجد توتونچی قرار دارند.</p>
---	--

جدول ۷. ارائه راهبردها در بازآفرینی بافت تاریخی با تاکید بر نقش بازار در شهر خرم آباد با استفاده از مدل SWOT

با توجه به نتیجه دلفی فازی شاخص های مورد نظر برای بازآفرینی بافت تاریخی محله بازار شهر خرم آباد، به ارائه راهبرد های مورد نظر میپردازیم:

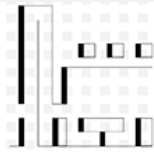
__ مرمت، بهسازی و بازسازی محله با استفاده از مصالح بومی و اصول معماری تاریخی و سنتی موجود در محدوده

__ رسیدگی، حفاظت و بهسازی آثار مذهبی موجود در محله مانند امامزاده زید بن علی و مساجد موجود در محله

__ ایجاد خدمات و عناصر بهداشتی (مانند سطل زباله، سرویس بهداشتی و ...) در محله بازار

__ توجه و رسیدگی به پاکیزگی و تمیز ماندن محله

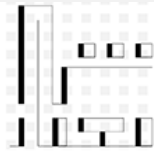
__ تغییر کاربری کاروانسراهای قدیمی و رهاشده موجود در محله به کاربری های تاریخی و فرهنگی مانند فرهنگسرا و ...



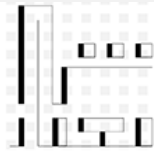
- __ تغییر کاربری حمام ها و آثار تاریخی و رها شده مانند حمام گپ، حمام سلطانی به کافه، رستوران و موزه فرهنگی صنایع دستی و ...
- __ ایجاد فضاهایی برای دستفروشان(در زمان های خاص) در میدان گپ
- __ ایجاد کاربری هایی مانند صنایع دستی و گردشگری در دکان ها و فضاهای رها شده
- __ ایجاد فضاهای مکث و استراحت در محله(با استفاده از مبلمان شهری مناسب با بافت)
- __ حفظ درختان کهنسال و پوشش گیاهی خطی محدوده
- __ ایجاد امکانات و تجهیزات لازم برای استفاده در زمان های برگزاری مراسمات مذهبی و ... در فضا محدوده
- __ ایجاد عرصه برای دکان ها در بازار
- __ انتخاب و استفاده از نام های مناسب برای راسته های بازار
- __ استفاده از نظر و کمک مردم و بازاریان در بازآفرینی محله بازار
- __ ایجاد امنیت در بازار با ایجاد فعالیت های شبانه مانند دستفروش ها، کافه های سیار و ... در محدوده بافت تاریخی
- __ ایجاد ایمنی برای پیاده با اتخاذ روش هایی جهت کاهش سرعت سواره مانند استفاده از موانع طبیعی و کفسازی خاص و ...
- __ پیاده محور کردن راسته های بازار
- __ شاخص کردن عناصر و آثار تاریخی و باارزش محدوده با استفاده از تابلوهای راهنما و ...
- __ سهولت دسترسی به وسایل حمل و نقل عمومی در محدوده
- راهکار همه جانبه نگر کنونی مرمت شهری، رویکردی جامع به همه مسائل شهری دارد. تمام تلاش آن بر باززنده سازی کلیه ارزش-های نهفته در بافت اعم از اقتصادی، اجتماعی، تاریخی، فرهنگی و سیاسی دارد. در بازآفرینی شهری برخلاف جریان های پیشین مرمت شهری، که توجه صرف به جنبه های کالبدی می کرد و مانع از تحقق اهداف معاصر سازی می شد؛ توسعه و تجدید نسل اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و کارکردی شهر به عنوان نقشی مهم و تفکیک ناپذیر از جریان مرمت شهری مورد بحث قرار می گیرد(افخمی، ۱۹۰:۱۳۹۷).
- در این پژوهش به سوال امکان تأثیر تأکید و توجه به بازار بر بازآفرینی بافت تاریخی پاسخ داده شد. راهبردهای بازآفرینی محله بازار خرم آباد در این پژوهش طبق بررسی ها و داده ها و اطلاعات جمع آوری شده و تحلیل های انجام شده، ارائه داده شد. راهبردهای ارائه شده با دو روش تحلیل کیفی SWOT و دلفی فازی ارائه شدند.

منابع:

- _ افخمی، فاطمه؛ ۱۳۹۲، «بازآفرینی شهری با رویکرد گردشگری شهری (نمونه موردی: ورودی بازار بزرگ تبریز)»، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه هنر اسلامی تبریز، ۲۰۵-۱.
- _ بزرگ زاده کلوری، سیده معصومه؛ و همکاران، ۱۳۹۹، «بازآفرینی بافت فرسوده شهری با تأکید بر اقتصاد خلاق (مطالعه موردی: محله بازار شهر دزفول)»، هویت شهر، شماره ۴۲، ۳۰-۱۹.
- _ بمانیان، محمدرضا؛ ۱۳۹۳، «معنا و مفهوم شهر ایرانی-اسلامی؛ مبانی نظری و مصداق ها»، ششمین کنفرانس ملی برنامه ریزی و مدیریت شهری با تأکید بر مؤلفه های شهر اسلامی، دانشگاه فردوسی مشهد، ۲۰-۱.پ.
- _ ثبات ثانی، ناصر؛ و همکاران، ۱۳۹۵، «مراحل تشخیص و تصویب بافت های فرسوده و روش های مداخله در آن»، فصلنامه معماری سبز، سال دوم، شماره ۵، ۳۴-۲۹.
- _ حافظ نیا، محمدرضا؛ ۱۳۹۷، «مقدمه ای بر روش تحقیق در علوم انسانی»، چاپ بیست و چهارم.
- _ حبیبی، آرش، ۱۳۹۷، پارس مدیر، parsmodir.com/mcdm/Delphi-fuzzy.php.
- _ حبیبی، سید محسن؛ ۱۳۸۴، «از شار تا شهر؛ تحلیلی تاریخی از مفهوم شهر و سیمای کالبدی آن؛ تفکر و تأثر»، چاپ پانزدهم، انتشارات دانشگاه تهران.
- _ حبیبی، سید محسن؛ مقصودی، ملیحه، ۱۳۹۶، «مرمت شهری، تعاریف، نظریه ها، تجارب، منشورهای جهانی، روش ها و اقدامات شهری، چاپ نهم، انتشارات دانشگاه تهران.
- _ حیدری، محمدتقی؛ و همکاران، ۱۴۰۱، «تحلیل راهبردی بازآفرینی ساختاری-کارکردی بازارهای سنتی در شهرهای ایران (مطالعه موردی: سراهای بازار تاریخی شهر زنجان)»، پژوهش های جغرافیای انسانی، شماره ۳، ۸۶۶-۸۵۱.
- _ دفتر مقررات ملی و کنترل ساختمان (با مشارکت شرکت بازآفرینی شهری ایران؛ ۱۳۹۷)، «بازآفرینی شهری پایدار در محدوده ها و محله های ناکارآمد شهری»، چاپ سوم.
- _ رضایی، محمدرضا؛ و همکاران، ۱۳۹۱، «برنامه ریزی راه بردی مدیریت بحران در بافت تاریخی شهر یزد با استفاده از مدل SWOT»، فصلنامه علمی-پژوهشی مدیریت بحران، شماره اول، ۴۴-۳۵.
- _ زنگی آبادی، علی؛ و همکاران، ۱۳۹۰، «بررسی رویکرد بازآفرینی شهری با استفاده از مدل SWOT (نمونه موردی: بافت مرکزی شهر مشهد)»، فصلنامه علمی-پژوهشی انجمن جغرافیای ایران، شماره ۳۰، ۷۶-۵۸.
- _ سلطان زاده، حسین؛ ۱۳۸۳، «بازار های ایرانی»، چاپ سوم.
- _ شفیعی دستجردی، مسعود؛ مرادیان بروجنی، پیمان، ۱۳۹۴، «مدل سازی روش مکان گزینی در بازآفرینی محلات فرسوده شهری (مطالعه موردی: محدوده زینبیه اصفهان)»، فصلنامه اقتصاد و مدیریت شهری، شماره ۳، ۱۵۴-۱۳۷.
- _ صفایی پور، مسعود؛ دامن باغ، صفیه، ۱۳۹۸، «تحلیل مؤلفه های بازآفرینی شهری در بافت فرسوده مرکزی شهر اهواز»، نشریه علمی-پژوهشی برنامه ریزی توسعه کالبدی، شماره ۳، ۱۲۲-۱۰۳.



- _ عالی، نیره سادات؛ ۱۳۹۷، «باززنده سازی بافت تاریخی شهر فاس با اولویت حفظ منظر بومی آن»، فصلنامه هنر و تمدن شرق، شماره ۲۰، ۳۱-۳۶.
- _ کلانتری خلیل آباد، حسین؛ ۱۳۸۹، «مرمت بافت های تاریخی شهرها»، چاپ اول، .
- _ لطیفی، غلامرضا؛ صفری چابک، ندا، ۱۳۹۳، «بازآفرینی مفهوم محله در شهر های ایرانی-اسلامی بر پایه اصول نوشهرگرایی»، فصلنامه علمی- پژوهشی مطالعات شهری، شماره ۷، ۱۲-۳.
- _ نژادابراهیمی، احد؛ و همکاران، ۱۳۹۳، «بازآفرینی بازار شهر خوی با رویکرد فرهنگ-مبنا»، اولین کنگره بین المللی افق های جدید در معماری و شهرسازی، ۱-۸.
- _ ولی پور، ناصر؛ ۱۳۹۹، «بازآفرینی پایدار بازار تاریخی با تکیه بر رویکرد مکان سازی بازار سقز»، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه کردستان.
- _ Alpopi, C. & Manole, C. (2013). "Integrated Urban Regeneration- Solution For Cities Revitalize". *Procedia Economics & Finance*, 6, 178-185.
- _ Cheshire, P. C., Hay, G. (1989). "Urban Problems In Western Europe: I economic Analysis", Harpercollins Publishers Ltd.
- _ Daudio, De. (2015). "Urban Regeneration", *Intertional Encyclopedia Of The Social & Behavloral Sciences*, Volume24, 919-925.
- _ Roberts, P., Sykes, H. (2000). "Urban Regeneration", *Handbook*, London: Sage Publications.
- _ Syrrett, S., North, D. (2008). "Renewing Neighborhoods", *The Policy Press*, Great Britain.



"Urban regeneration strategy with a war on the role of the market (case study: market neighborhood of Khorram Abad city)"

Seyedah Zohra Shahrokhi

Abstract

Throughout history, the market has played a role as the backbone and beating heart of the city. In other words, the market is a factor that has always been the main feeding tissue of the city. The worn and old body and function of the market with new conditions and needs, requires planning to recreate the city space, especially the area of the city market. Therefore, in this research, an attempt is made to provide strategies for recreating the historical texture of the market neighborhood of Khorram Abad, emphasizing the role of the historical market. The current research is a combination of descriptive-analytical and historical methods. Existing valid documents and library studies and collection, observations and field studies including interview, observation and photography are used. Collecting the research data by questionnaire method, the opinions of 10 specialists and experts in the field of city and urban planning are used. To analyze the information by stating the strengths, weaknesses, opportunities and threats of the SWOT method and using the fuzzy Delphi hierarchical analysis method, as well as the content analysis of the works and information. The result of the research shows that to recreate the historical texture of the market neighborhood of Khorram Abad city, useful and fruitful actions can be taken by emphasizing on the valuable historical works and elements, especially the historical market that has been investigated. Finally, the regeneration strategies of the market neighborhood of Khorram Abad city have been presented according to the investigations carried out in the research.

key words: Urban regeneration, Iranian-Islamic city, historical context, market.